

Sygn. akt I ACa 1288/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2021 roku

Sąd Apelacyjny w Łodzi – I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia Michał Kłos

Sędzia Dariusz Limiera

Sędzia Jacek Świerczyński (ref.)

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2021 roku w Łodzi

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa W. J.

przeciwko Skarbowi Państwa – Krajowemu Ośrodkowi (...) w G.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 21 września 2020 roku, sygn. akt I C 835/19

oddala apelację.

Sygn. akt I ACa 1288/20

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 września 2020 r., w sprawie z powództwa W. J. przeciwko Skarbowi Państwa – Krajowemu Ośrodkowi (...) w G., U. S. (1) i R. W. o zapłatę, Sąd Okręgowy w Płocku:

1. zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Krajowego Ośrodka (...) w G. na rzecz powoda W. J. kwotę 3.900 zł,
2. oddalił w pozostałym zakresie powództwo wobec pozwanego Skarbu Państwa – Krajowego Ośrodka (...) w G.,
3. umorzył postępowanie wobec pozwanej U. S. (2),
4. umorzył postępowanie wobec pozwanego R. W.,
5. nie obciążył powoda W. J. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanych Skarbu Państwa – Krajowego Ośrodka (...) w G., U. S. (1), R. W..

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany Skarb Państwa – Krajowy Ośrodek (...) w G., zaskarżając go w części uwzględniającej powództwo, tj. w pkt 1.

Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucono naruszenie art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż działanie pozwanego było bezprawne, że zostały naruszone dobra osobiste powoda, że została mu wyrządzona krzywda i należy mu się zadośćuczynienie pieniężne.

W oparciu o tak sformułowany zarzut, pozwany wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

Powód został umieszczony w pozwanym Ośrodku na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób. Na podstawie § 8 tej ustawy zawierającego delegację ustawową, zostało wydane Rozporządzenie Ministra Zdrowia

z 16 stycznia 2014 r. (Dz. U. 2018.1734) określające m.in. warunki mieszkalne i sanitarne

w Ośrodku, rozporządzenie to było następnie zmieniane. Powód został umieszczony

w Ośrodku 10 lutego 2017 r. w tym czasie obowiązywała wersja rozporządzenia, według której (§ 3): w Ośrodku znajdują się sale nie większe niż 2 osobowe przeznaczone dla osób umieszczonych, a każda z nich wyposażona jest w węzeł sanitarny z systemem czujników ruchu połączonych z dyżurką pielęgniarską i stanowiskiem podglądu i dozoru prowadzonego przez pracowników służby ochrony oraz oddzielony od sali ścianami działowymi murowanymi, uniemożliwiającymi podgląd z korytarza, składający się z wykonanych ze stali nierdzewnej: muszli klozetowej, umywalki wyposażonej w kran z litego metalu uruchamianego fotokomórką, natrysku (prysznic); szafkę przyłóżkową, szafę ubraniową, stolik oraz krzesło; wymienione meble, z wyjątkiem krzesła, są wykonane z metalu i na trwałe przymocowane do ścian lub podłogi. Rozporządzenie to w takiej wersji obowiązywało do 22 września 2018 r., kiedy to zostało zmienione z uwagi na przeludnienie Ośrodka, zrezygnowano w nim z m.in. limitu osób zajmujących salę i obowiązku wyposażenia sali

w pełny węzeł sanitarny. Warunki, w których przebywał powód w okresie od 10 lutego 2017 r. do 23 marca 2017 r., w oczywisty sposób nie spełniały wymagań powołanego powyżej rozporządzenia. Warunki mieszkalne w pozwanym Ośrodku zostały krytycznie ocenione również przez sędziego Sądu Rejonowego oraz sędziego Sądu Okręgowego dokonujących kontroli Ośrodka kolejno we wrześniu 2017 r. oraz w sierpniu 2018 r., czyli pod rządem poprzedniej wersji rozporządzenia określającego warunki pobytu osób umieszczonych w Ośrodku.

Skarżący w apelacji zarzuca Sądowi I instancji naruszenie przepisów art. 448 k.c.

w zw. z art. 23 i 24 k.c., będących równocześnie podstawą prawną roszczenia wypłaty zadośćuczynienia dochodzonego przez powoda. Art. 448 k.c. stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Art. 23 k.c. wprawdzie nie wymienia prawa do godnego wykonywania kary pozbawienia wolności jako dobra osobistego podlegającego ochronie, niemniej jednak z uwagi na to, że przepis nie formułuje definicji dobra osobistego w sposób zamknięty, powód ma prawo poszukiwać ochrony z tego tytułu, wszak niedogodności przy wykonywaniu kary pozbawienia wolności stanowią naruszenie godności i prywatności człowieka.

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu I instancji, że powodowi umieszczonemu w Ośrodku, nie zostały zapewnione właściwe warunki lokalowe w okresie od 10 lutego 2017 r. do 23 marca 2017 r., doszło tym samym do naruszenia jego dóbr osobistych w postaci prawa do przebywania w godnych warunkach bytowych. Dobra te jedynie naruszone zostały wobec niezapewnienia koniecznej liczby pacjentów w pokojach mieszkalnych we wspomnianym okresie, warunki w jakich przebywał powód w Ośrodku

były sprzeczne z obowiązującymi w tym czasie regulacjami prawnymi w tym zakresie, zatem niewątpliwie powodowi przysługiwało roszczenie o zadośćuczynienie z tego tytułu.

Na marginesie, oceniając warunki bytowe osób przebywających w przedmiotowym Ośrodku na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, nie sposób nie odnieść ich do warunków przewidzianych dla osób odbywających kary pozbawienia wolności w zakładach karnych. Analizując stanowisko judykatury w tej kwestii, dostrzegalny jest pogląd, zgodnie z którym nadmierne zagęszczenie celi może samo w sobie być kwalifikowane jako traktowanie niehumanitarne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2010 r., II CSK 486/09, LEX nr 599534), natomiast odbywanie kary pozbawienia wolności w przeludnionych celach (...) może stanowić przejaw poniżającego traktowania, prowadzącego do naruszenia godności osób pozbawionych wolności, co na gruncie prawa polskiego może uzasadniać żądanie zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 24 w związku z art. 448 k.c. za działania naruszające dobra osobiste skazanego: godność i prawo do intymności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w P. z dnia 7 kwietnia 2010 r., I ACa 222/10, LEX nr 628185).

Przenosząc powyższe rozważania na kanwę niniejszej sprawy, nie umknęło uwadze Sądu, że w sytuacji przebywania w jednej celi (tutaj: pokoju) ponad przeciętnie dopuszczalnej liczby osadzonych (tutaj: pacjentów), cierpi na tym intymność oraz prawo do prywatności, a w szerszym ujęciu godność osobista. Stan ten w pewnych granicach jest jednak naturalnie występującą niedogodnością, na którą muszą się oni godzić.

Sąd Apelacyjny zdaje sobie sprawę, że powód pozostaje pacjentem (...) w G., ponieważ charakter lub nasilenie stwierdzonych podczas odbywania przez niego kary pozbawienia wolności zaburzeń wskazuje, że istnieją ku temu niezbędne przesłanki. Nie należy jednak tracić z pola widzenia, że W. J. przebywał w warunkach sprzecznych z obowiązującymi w tym czasie regulacjami prawnymi w tym zakresie przez okres 41 dni (do zmiany rozporządzenia, która nastąpiła w dniu 22 września 2018 r.).

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu I instancji, że odpowiednią kwotą zadośćuczynienia przysługującą powodowi z tytułu niezapewnienia przez Ośrodek odpowiednich warunków bytowych jest kwota 95 zł za każdy dzień pobytu, czyli łącznie (zaokrąglając w górę do pełnej kwoty) 3.900 zł. Takie zadośćuczynienie zostało zasądzone na rzecz powoda na podstawie art. 448 k.c. przez Sąd Okręgowy, a Sąd II instancji uznaje, że kwota ta – w związku z rodzajem naruszenia dobra osobistego oraz czasokresem jego trwania – jest kwotą odpowiednią.

Zważyć bowiem należy, że podstawową funkcją zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych jest funkcja kompensacyjna, a zadośćuczynienie mające wynagrodzić doznaną krzywdę powinno uwzględniać wszystkie jej aspekty w odniesieniu indywidualnie do konkretnego poszkodowanego. Świadczenie to nie może mieć znaczenia tylko symbolicznego, ale nie będąc odszkodowaniem, ma mieć odczuwalną wartość majątkową (wyrok SN z dnia 11 kwietnia 2006 r., I CSK 159/05, niepubl.; wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2002 r., V CKN 1010/00, OSNC 2003/4/56; wyrok SN z dnia 19 stycznia 2012 r., IV CSK 221/11, niepubl.).

W przedmiotowej sprawie należy także mieć na uwadze, że powód został umieszczony w pozwanym Ośrodku na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, a zatem wprawdzie pozbawienie go wolności znajduje podstawę prawną w obowiązujących przepisach prawa, jednakże to pozbawienie wolności odbywa się już niejako po odbyciu kary jako środka penalnego, stąd też również podwyższone powinny być standardy wobec takich osób co do miejsca i warunków, w jakich to ograniczenie wolności osobistych może mieć miejsce i powinno mieć przede wszystkim charakter terapeutyczny, a nie dolegliwości karnej.

Z powyższych przyczyn Sąd II instancji oddalił apelację jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c.